

Jan Terlouw

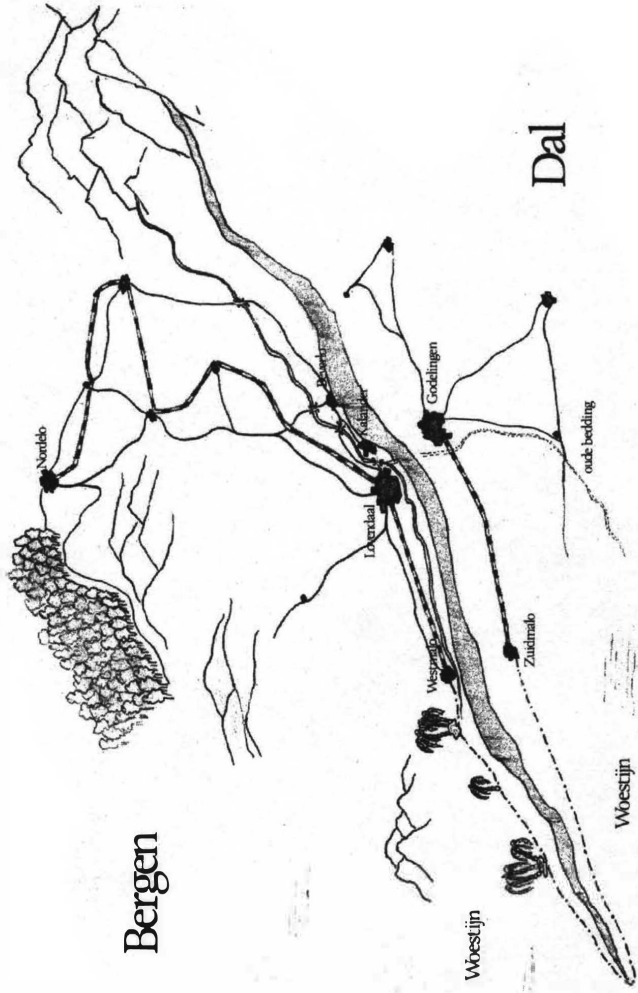
De kloof

GROTE LETTER BIBLIOTHEEK
DEVENTER

Inhoud

1. Schriften en krantenknipsels	7
2. Oude mensen moeten	15
3. Bergen en Dal	31
4. Op reis door het zand	44
5. Dal	63
6. De ouders van Doeve Bouwmeester	79
7. Het ravijn	95
8. Kwijt	114
9. Een heer met invloed	137
10. Domen Compagne	159
11. De ebev	190
12. Vlugge vingers	207
13. Lovendaal bij nacht	232
14. Het koetshuis	255
15. Een geschiedenis	280
16. Barbara	305
17. Grootmoeder	327

Bergen

Dal

Nardelo

Laverkhaal

Wesprab

Zuimale

Woestijn

Woestijn

oude bedding

Groddlingen

1. SCHRIFTEN EN KRANTENKNIPSELS

Dit verhaal gaat over de vreemde gebeurtenissen die hebben plaatsgevonden in een land ver van hier, het land Bergen. Veel dingen in dat land zijn anders dan bij ons, veel ook hetzelfde. Anders is dat nog niet veel mensen telefoon hebben, of een auto. De meeste mensen gaan naar het postkantoor om op te bellen en ze rijden veel met rijtuigen, want dat is goedkoper en daar houden ze van. Een rijtuig met een levend, hinnikend paard ervoor is ook iets heel moois. Vliegtuigen hebben ze helemaal niet, maar vliegers oplaten doen ze wel en ze zijn goed in het fokken van kamelen.

De belangrijkste dingen zijn in Bergen hetzelfde als bij ons: de gevoelens, de manier waarop de mensen met elkaar omgaan, vriendschap en zelfzucht, geven en nemen, liefhebben en ruzie maken.

In Bergen woonde een jongen met een ongebruikelijke naam. Ginder heette hij. Ginder had een grootmoeder met wie hij het erg goed kon vinden. Grootmoeder speelt een belangrijke rol in het verhaal, hoewel ze toch al in het begin van het boek sterft.

Grootmoeder was een bijzondere vrouw. Ze zei de dingen recht voor z'n raap. Ze wond nergens doekjes om. Ze draaide niet om de dingen heen. Ze vond nooit dat Ginder ergens te jong voor was, wat bijna alle andere volwassenen steeds *wel* vonden. 'Je kunt wel ergens te dom voor zijn, maar niet te jong,' zei ze en dan begon ze bijvoorbeeld een gesprek over de dood. Daar had ze het nogal eens over. Heel wat keren had ze tegen Ginder gezegd: 'Jonge mens'n kunn'n sterv'n, oude mens'n moet'n sterv'n.' Alle ennen sprak ze uit. Dat had ze overgehouden van het platteland, waar ze was geboren als dochter van een klein boertje. Lang was ze niet op de boerderij gebleven. Ze was namelijk snoeiïntelligent. Ze had in de stad een betrekking gezocht als dienstbode. Op haar zolderkamertje, in de kou, zat ze 's avonds te leren. Eerst voor het staatsexamen gymnasium. Toen ze dat zonder problemen had gehaald ging ze techniek studeren.

Het kwam in Bergen weinig voor dat meisjes studeerden. En als ze het al deden, dan rechten of een taal, of ze werden verpleegster of onderwijzeres. Een vrouwelijke student in een technisch vak, dat was ongehoord, dat was haast ongepast. Grootmoeder trok zich daar niets van aan. Ze werd de eerste vrouw in Bergen die ooit ingenieur is geworden. Over die jaren sprak ze bijna nooit. 'Dat gezeur van ouwe mensen,' zei ze, 'wat kan jullie dat nou schelen.' Ze was laat getrouwd met een man die veel ouder was dan zij en ze hadden één kind gekregen, een dochter. Dat was dus Ginders moeder. Haar man was al zo lang dood dat Ginder hem nooit had gekend. Na de dood van haar man trok ze bij haar schoonzoon en dochter in. Ze hadden toch een kamer over en grootmoeder was iemand die zich niet met de zaken van anderen bemoeide, zelfs niet met die van haar dochter.

Hun huis staat in een rustige laan van Lovendaal, de grootste stad van Bergen. Een jaar of tien geleden zijn Ginders ouders gescheiden. Zijn vader is vertrokken. Grootmoeder is natuurlijk in het huis van haar dochter blijven wonen. En dus weet Ginder niet beter: grootmoeder hoort erbij.

Twee jaar geleden, toen hij veertien was,

had hij een belangrijk gesprek met grootmoeder gehad. ‘Ga daar eens even zitten, jong,’ had ze gezegd en daarna had ze zo lang naar de bloemetjes op het behang zitten staren dat hij begreep dat ze iets van groot gewicht had te vertellen. Zoiets als waar kinderen vandaan komen, had hij grinnikend gedacht (grootmoeder praatte zolang hij zich kon heugen vrijuit over seks met hem, heel anders dan zijn moeder). Als hij eraan terugdenkt ziet hij haar nog zitten, het vertrouwde beeld, grootmoeder in haar stoel met de versleten leuning, een beetje in elkaar sinds ze last van haar rug had gekregen. Hij ziet nog de duizenden rimpeltjes in haar vriendelijke en tegelijk strenge gezicht. Hij ziet nog de eenvoudig gemeubileerde kamer, een tafel met vier rechte stoelen eromheen, haar rieten stoel met een leren stoeltje ertegenover, waar hij altijd zat als hij bij haar kwam, een bed, een bureau, een plank met boeken, een theemeubeltje, dat was alles.

Hij had rustig gewacht tot ze haar mond zou opendoen.

‘Je weet het jong,’ zei ze na verloop van tijd, ‘jonge mensen kunnen sterven...’

‘Oude mensen moeten sterven,’ vulde hij aan. ‘Zo is ’t maar net.’

Hij had haar aangekeken. Ze zag er niet slecht uit. Haar ogen stonden helder en haar gezicht zag niet zo intens bleek, zoals soms 's avonds laat, als ze erg moe was. Ze kon ook nog goed horen en redelijk zien en ze wandelde iedere dag ten minste een half uur.

Niet direct in de looppas, maar ook niet voetje voor voetje, zoals andere heel oude mensen in hun buurt.

‘Voelt u zich goed?’

‘Ik voel me best, maar ik moet je iets zeggen.’
Ginder wachtte af.

‘Ik ben nog niet van plan eruit te stappen, maar oude mensen als ik kunnen ineens weg zijn. En als mij dat overkomt, wil ik dat er iemand is die iets weet. Ik heb er lang over gedacht of ik het je moeder zou zeggen, maar ik heb uiteindelijk mijn keus toch op jou laten vallen. Je bent nu bijna een man. Je zult de komende jaren een hoofd groter worden, misschien wel twee hoofden. Je grootvader was in zijn tijd ook een lange man en je vader mag er ook wezen.’

Ze wachtte even, alsof ze dacht dat Ginder iets zou willen vragen. Maar hij zei niks.

‘Je weet dat ik veel van je moeder hou,’ ging grootmoeder verder. ‘Ze is een goed mens, maar

ze is niet flink genoeg. Ze is te zenuwachtig. Ze is te gauw ongerust. Ze is te gauw overstuur. Dat heeft ze van je grootvader. Dat was ook zo'n zenuwpees. Je hebt 'm nooit gekend, hè? Nee, je hebt hem nooit gekend. Hij was al weg voor je moeder trouwde. Zelfs Birgit heeft hem nooit gekend, en die is hoeveel jaar ouder dan jij?'

'Tien jaar.'

Nu nog herinnert hij zich dat hij op dat moment voor het eerst dacht dat grootmoeder langdradig werd, zoals hij al zo lang van andere oude mensen gewend was. Maar misschien kwam dat ook doordat hij zo nieuwsgierig was naar wat ze had te vertellen.

'Ginder, jong, ik heb een geheim.'

Een verrassende opmerking, maar hij had altijd al gedacht dat grootmoeder veel had meegemaakt in haar leven, veel meer dan ze vertelde. Ze sprak weinig over vroeger. Als Birgit of hij het gesprek erop brachten, keek ze een beetje wazig voor zich uit en bewoog haar hoofd op een manier dat je niet kon zeggen of het nee-schudden of ja-knikken was. Een soort rondjes maakte ze.

Ginder ging op het puntje van zijn stoel zitten. Nu zou hij iets over grootmoeders verleden

te weten komen. Maar nee.

‘Ik ga je dat geheim niet vertellen. Ik heb er in de loop van mijn leven iets over opgeschreven. Stukjes dagboek zal ik maar zeggen. Ik heb papieren bewaard die ermee te maken hebben. Krantenartikelen en zo.’ Krantenartikelen? Had grootmoeder iets te maken gehad met dingen die in de krant staan? En toch had ze daar nooit over gepraat? Ginder kon het nu haast niet meer harden van nieuwsgierigheid. ‘Vertel er alstublieft iets over, grootmoeder.’

‘Nee, nee, dat doe ik niet. Maar ik wil mijn geheimen ook niet met me meenemen in het graf. Het kan belangrijk zijn dat iemand er weet van heeft. En daarom moet je nu even goed opletten, m’n jong.’

Ze haalde een sleutelbos te voorschijn en liep naar haar bureau. Ze deed de bovenste la van het slot en schoof hem open.

‘Kijk eens even.’

Ginder kwam naast haar staan. In de la lagen een paar schriften en een stapeltje papieren.

‘Hier gaat het om.’ Ze schoof de la weer dicht en sloot hem af. ‘Als ik er niet meer ben, dan moet jij die papieren bekijken. Je zult dan een aantal dingen begrijpen waar je nu geen weet van hebt. En denk niet te slecht over je oude